

III. Вдосконалення правового регулювання перегляду судових рішень

Станіслав Кравченко

Голова Касаційного кримінального суду
у складі Верховного Суду
(м. Київ, Україна)
kravchenko@supreme.court.gov.ua

Олександра Яновська

доктор юридичних наук, професор,
суддя Великої Палати Верховного Суду
(м. Київ, Україна)
yanovskaya_a@supreme.court.gov.ua

УДК 343.158:341.645.5

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ *RESTITUTIO IN INTEGRUM*

АНОТАЦІЯ. У статті за результатами проведеного аналізу положень чинного законодавства України та зарубіжних країн, практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) та матеріалів вітчизняної судової практики досліджено проблемні питання перегляду судових рішень у кримінальному провадженні України з підстав встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні такої справи судом. У межах цього наукового дослідження також приділено увагу окремим проблемам, пов'язаним із здійсненням повторного перегляду справ у разі встановлення рішенням ЄСПЛ порушень Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, зокрема: здійснення повторного перегляду справ, матеріали яких втрачені, та питання відшкодування шкоди, завданої тривалим ув'язненням.

Метою статті є отримання нових результатів у вигляді наукових висновків щодо специфіки перегляду судових рішень у кримінальному процесі України як реаліза-

© Станіслав Кравченко, Олександра Яновська, 2018

ції принципу *restitutio in integrum*, виявлення пов'язаних із цим проблем, можливих шляхів їх подолання та вироблення критеріїв допустимості призначення повторно-го розгляду справ у кримінальному провадженні з урахуванням стандартів та вимог Ради Європи.

З урахування міжнародного досвіду, практики ЄСПЛ та особливостей національного законодавства в главі 34 КПК України запропоновано визначити підстави для скасування або зміни судового рішення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом. Встановлення подібних фільтрів може забезпечити реалізацію принципу *restitutio in integrum*, з одного боку, та, з другого, – обмежити надходження до суду заяв про перегляд у випадках, коли такий захід індивідуального характеру не може і не повинен бути застосовний. При цьому необхідним є забезпечення як захисту та відновлення порушених прав, так і принципу правової визначеності для учасників кримінально-процесуальних правовідносин.

Ключові слова: принцип *restitutio in integrum*, виконання рішень ЄСПЛ, перегляд судових рішень, кримінальне провадження, критерії допустимості призначення повторно-го розгляду справ.

Україна взяла на себе зобов'язання гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та Протоколах до неї¹. Вказана гарантія реалізується урахуванням норм Конвенції та практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ або Суд) в національному праві. Зокрема, з огляду на ст. 17 Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” (далі – Закон про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ), ‘суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права’². Крім того, відповідно до ст. 2 Закону про виконання рішень та застосування практики про виконання рішення та застосування практики ЄСПЛ³ та ст. 46 Конвенції держава Україна зобов'язана виконувати остаточне рішення ЄСПЛ в будь-якій справі, в якій вона є стороною. Також Законом про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ передбачено форми виконання Україною рішень ЄСПЛ, якими констатовано порушення Україною Конвенції, зокрема: вжиття заходів загального характеру; виплата заявнику відшкодування та вжиття додаткових заходів індивідуального характеру⁴. Згідно зі ст. 13 Закону про виконання рішень та застосування

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04 листопада 1950 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004 (дата звернення: 09.09.2018).

² Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 09.09.2018).

³ Там само.

⁴ Там само.

практики ЄСПЛ ‘заходами загального характеру є заходи, спрямовані на усунення зазначеної в Рішенні системної проблеми та її першопричини’⁵. Відповідно до ст. 10 Закону про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ додатковими щодо виплати відшкодування (статті 7, 8 та 9 Закону про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ) заходами індивідуального характеру є: а) відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який заявник мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*); б) інші заходи, передбачені у рішенні ЄСПЛ⁶.

Загальновідомий принцип міжнародного права *restitutio in integrum* походить від латинського слова “*restitution*” – повернення, відновлення. Реституція (*restitutio in integrum*) була добре відома ще в римському праві і означала обов’язок відновлення попереднього стану, який існував на момент учинення протиправної дії чи заподіяння шкоди. Під *restitutio in integrum* український законодавець розуміє відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який заявник мав до порушення Конвенції, яке здійснюється через: а) повторний розгляд справи судом, включаючи відновлення провадження у справі; б) повторний розгляд справи адміністративним органом.

ЄСПЛ вперше у власній судовій практиці застосував принцип *restitutio in integrum* у справі “Папаміхалопулос та інші проти Греції”⁷, яка стосувалася незаконної експропріації. У цьому рішенні ЄСПЛ постановив, що рішення, у якому ЄСПЛ визнає порушення прав, накладає на державу-відповідача зобов’язання припинити порушення прав та забезпечити відшкодування за наслідками цього порушення таким чином, щоб, наскільки це можливо, відновити становище, що існувало до такого порушення. Отже, *restitutio in integrum* у світлі практики ЄСПЛ – це відновлення правового становища заявника настільки, наскільки це можливо, до того правового стану, в якому він перебував до порушення Конвенції.

Досліджуючи питання щодо суті принципу *restitutio in integrum*, неможливо залишити поза увагою справу “Скоццарі та Джунта проти Італії”. В пунктах 249–250 рішення⁸ в цій справі ЄСПЛ визначив ключові моменти принципу *restitutio in integrum*, зокрема: встановлення ЄСПЛ порушення Конвенції або Протоколів до неї в оскаржуваному рішенні національних судів юридично зобов’язує державу-відповідача не просто

⁵ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 09.09.2018).

⁶ Там само.

⁷ Case of Papamichalopoulos and others v. Greece (Application no. 14556/89): Judgment European Court of Human Rights, 31 October 1995.

⁸ Case of Scozzari and Giunta v. Italy (Application nos. 39221/98 and 41963/98): Judgment European Court of Human Rights, 13 July 2000.

виплатити відповідним особам присуджені суми справедливої сатисфакції, а й обрати під наглядом Комітету Міністрів Ради Європи (далі – Комітет Міністрів) заходи загального характеру та/або, у разі потреби, індивідуального характеру, що мають бути запроваджені у національну правову систему з метою припинення встановленого ЄСПЛ порушення та, наскільки це можливо, виправлення наслідків; держава-відповідач під наглядом Комітету Міністрів має свободу вибору заходів, за допомогою яких вона виконуватиме своє юридичне зобов'язання за ст. 46 Конвенції⁹, за умови, що такі заходи відповідають наведеним у рішенні ЄСПЛ висновкам, тобто свобода держави-відповідача у виборі заходів, за допомогою яких вона виконуватиме своє юридичне зобов'язання за статтею 46 Конвенції¹⁰, обмежена і по суті підконтрольна Комітету Міністрів; присудження справедливої сатисфакції на підставі ст. 41 Конвенції¹¹ має на меті надати відшкодування тільки за шкоду, яку зазнала постраждала сторона, в тій мірі, в якій ці збитки є наслідком порушення, яке не може бути усунуто іншим чином, тобто ЄСПЛ закріпив принцип взаємоповннюваності між справедливою сатисфакцією, з одного боку, й іншими заходами, спрямованими на досягнення *restitutio in integrum*, – з другого.

Відповідно до ч. 3 ст. 10 Закону про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ відновлення попереднього юридичного стану заявника здійснюється, зокрема, через повторний розгляд справи, включаючи відновлення провадження у справі¹².

Порівняльний аналіз практики держав – членів Ради Європи свідчить, що більшість держав запровадили національні механізми, які передбачають можливість звернутись за переглядом кримінальних справ, провадження в яких завершено згідно з судовим рішенням, що набуло статусу остаточного, на підставі встановлення ЄСПЛ порушення Конвенції. Національне законодавство тридцяти трьох держав¹³ передбачає можливість для заявника, на користь якого було постановлено рішення ЄСПЛ, клопотати про перегляд або поновлення кримінального провадження на підставі встановлення порушення ЄСПЛ або іншим міжнародним судом. З них у тридцяти країнах (крім Італійської Республіки,

⁹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (н 1).

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

¹² Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини (н 2).

¹³ Перегляд або поновлення кримінального провадження на підставі встановлення порушення ЄСПЛ передбачено у Австрійській Республіці, Албанській Республіці, Грецькій Республіці, Естонській Республіці, Італійській Республіці, Королівстві Бельгії, Королівстві Данії, Королівстві Іспанії, Королівстві Нідерландів, Королівстві Норвегії, Королівстві Швеції, Латвійській Республіці, Литовській Республіці, Португальській Республіці, Республіці Боснії і Герцеговини, Республіці Грузії, Республіці Молдови, Республіці Сан-Марино, Республіці Сербії, Республіці Хорватії, Республіці Вірменії, Республіці Кіпр, Республіці Польщі, Республіці Словенії, Російській Федерації, Румунії, Словацькій Республіці, Турецькій Республіці, Федеративній Республіці Німеччини, Фінляндській Республіці, Французькій Республіці, Чеській Республіці, Швейцарській Конфедерації.

Республіки Вірменії, Королівства Швеції) поновлення кримінального провадження передбачено законом. В Королівстві Іспанія та Італійській Республіці до офіційного закріплення у кримінальному законодавстві поновлення провадження спочатку було впроваджено рішенням Конституційного суду через динамічну інтерпретацію існуючих положень¹⁴.

Водночас доцільно звернути увагу на те, що Комітет Міністрів не спонукає Договірні Сторони Конвенції передбачити в національному праві можливість перегляду справ і відновлення провадження у справі в усіх без винятку випадках встановлення ЄСПЛ порушень державою-відповідачем Конвенції. Комітет Міністрів та ЄСПЛ неодноразово наголошували на тому, що наявність можливості досягнення *restitutio in integrum* у національному праві потрібна лише за певних обставин.

Так, ЄСПЛ зазначає¹⁵, що у разі, якщо особа у результаті провадження, яке не відповідало вимогам Конвенції щодо справедливості, була покарана судом, повторний розгляд справи за вимогою заявника по суті є належним способом відшкодування за порушення. Хоча в окремих випадках ЄСПЛ вважає, що визнання порушення Конвенції власне є достатньою справедливою сатисфакцією¹⁶.

Крім того, відповідно до усталеної практики ЄСПЛ, п. 1 ст. 6 Конвенції не гарантує право на відновлення провадження та зазвичай не є застосовним до скарг щодо відновлення в екстраординарному порядку провадження у завершених судових справах, якщо тільки природа, обсяги та специфічні риси провадження щодо певної скарги у відповідній правовій системі не є такими, що провадження за такою скаргою охоплюватиметься сферою застосування п. 1 ст. 6 Конвенції та гарантіями щодо справедливого суду, якими він наділяє сторони провадження¹⁷.

Водночас ЄСПЛ неодноразово наголошував на тому, що якщо особу засуджено судом за результатами судового розгляду, який не відповідає вимогам Конвенції щодо справедливості, належним способом виправлення такого порушення може в принципі бути новий розгляд, перегляд або відновлення провадження за вимогою заявника. Питання, яке Суд має вирішити, полягає у визначенні, чи було справедливим провадження

¹⁴ Відновлення судового провадження на підставі рішень Європейського суду з прав людини: матеріали інституцій та проектів Ради Європи (Київ: Публікацію підготовлено в рамках проекту Ради Європи "Підтримка впровадженню судової реформи в Україні" 2017) 81.

¹⁵ Див. п. 207-210 Case of Ocalan v. Turkey (Application no. 46221/99): Judgment European Court of Human Rights, 12 May 2005.

¹⁶ Див. п. 41 Case of Gurepka v. Ukraine (№ 2) (Гурепка проти України (№ 2)) (Application no. 38789/04): Judgment European Court of Human Rights, 8 April 2010, final 8 July 2010; п. 55 Case of Nadtochiy v. Ukraine (Надточій проти України) (Application no. 7460/03): Judgment European Court of Human Rights, 15 May 2008, final 15 August 2008.

¹⁷ Див. п. 52 Case of Yaremenko v. Ukraine (№ 2) (Яременко проти України (№ 2)) (Application no. 66338/09): Judgment European Court of Human Rights, 30 April 2015, final 30 July 2015; п. 50 Case of Bochan v. Ukraine (№ 2) (Бочан проти України (№ 2)) (Application no. 22251/08): Judgment European Court of Human Rights, 5 February 2015.

у справі загалом, включаючи спосіб, у який були отримані докази. При цьому має бути оцінена відповідна “незаконність” і, якщо це стосується порушення іншого конвенційного права, має бути оцінений характер виявленого порушення¹⁸.

ЄСПЛ також наголошує, що, визначаючи, чи було провадження у справі загалом справедливим, також має враховуватись, чи було дотримано прав на захист. Слід, зокрема, розглянути, чи заявникові була надана можливість спростувати достовірність доказів і заперечити проти їх використання. Крім того, має бути врахована якість таких доказів і, зокрема, те, чи породжують обставини, за яких вони були отримані, будь-який сумнів щодо їхньої достовірності й точності¹⁹.

Тобто перегляд справ і відновлення судового розгляду у справі не мають здійснюватися автоматично, а повинні залежати від наявності певних умов та обставин. В Естонській Республіці, наприклад, провадження у справі поновлюється тільки у тих випадках, коли встановлене рішенням ЄСПЛ порушення Конвенції або Протоколу до неї могло вплинути на прийняття рішення у справі та таке порушення неможливо усунути або компенсувати заподіяну ним шкоду іншим чином, ніж через повторний розгляд справи (п. 7 ч. 1 ст. 366 Кримінального процесуального кодексу Естонської Республіки (RT I 2003, 27, 166) від 01 липня 2004 р.)²⁰. У законодавстві Грецької Республіки закріплено положення, відповідно до якого кримінальний процес, який закінчено безповоротним рішенням, поновлюється в інтересах засудженого за злочин середньої тяжкості або тяжкий злочин, якщо рішенням ЄСПЛ встановлено порушення стосовно невідповідності вимогам Конвенції щодо справедливості судового розгляду або щодо норми матеріального права, яка була застосована (п. 5 частини першої ст. 525 Кримінального процесуального кодексу Грецької Республіки № 1493 від 17 серпня 1950 р.)²¹. Кримінальний процесуальний закон Французької Республіки містить схоже положення, згідно з яким перегляд кримінальної справи можливий у випадку встановлення рішенням ЄСПЛ порушення Конвенції або Протоколів до неї, якщо таке

¹⁸ Див. п. 34 Case of Khan v. the United Kingdom (Application no. 35394/97): Judgment European Court of Human Rights, 12 May 2000, final 04 October 2000; п. 76 Case of P.G. and J.H. v. the United Kingdom, (Application no. 44787/98): Judgment European Court of Human Rights, 25 September 2001, final 25 December 2001; п. 42 Case of Allan v. the United Kingdom (Application no. 48539/99): Judgment European Court of Human Rights, 5 November 2002, final 05 February 2003.

¹⁹ Див. згадані вище рішення у справах Case of Khan v. the United Kingdom п. 35, 37; Case of Allan v. the United Kingdom п. 43; п. 76-77 Case of Yaremenko v. Ukraine (Яременко проти України) (Application no. 32092/02): Judgment European Court of Human Rights, 12 June 2008, final 12 September 2008.

²⁰ Уголовно-процессуальный кодекс Эстонской Республики, принят 12 февраля 2003 г. (RTI, 203, 27, 166) (неофициальный перевод). URL: https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6463/file/Estonia_CPC_as_of_2005_ru.pdf (дата звернення: 09.09.2018).

²¹ Уголовно-процессуальный кодекс Греческой Республики (пер с греч С Карибова и В Карибова) <https://rostov.rpa-mu.ru/Media/rostov/Obuchauschimsia/uchebnye_posobia/Karibov.pdf> (дата звернення: 09.09.2018).

порушення за своєю природою або серйозністю спричинило негативні наслідки для засудженого та такі негативні наслідки не можуть бути усунуті наданням потерпілій стороні справедливої сатисфакції, гарантованої ст. 41 Конвенції (ст. 626¹ Кримінального процесуального кодексу Французької Республіки, введеного в дію Законом № 7-643 від 17 липня 1970 р.)²².

В Україні одним з національних механізмів виконання рішень ЄСПЛ у кримінальному провадженні є перегляд судових рішень за виключними обставинами, особливості здійснення якого врегульовано главою 34 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)²³. Так, відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК України ‘встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов’язань при вирішенні даної справи судом’ є однією з підстав для перегляду судових рішень за виключними обставинами²⁴.

Такий перегляд рішення за виключними обставинами не відбувається автоматично та обумовлюється критеріями прийнятності, такими як: строк подання заяви про перегляд, процесуальний статус заявника та обґрунтованість заяви. Так, наприклад, Верховний Суд України відмовив у допуску справи до провадження за заявою про перегляд вироку апеляційного суду у зв’язку із встановленням міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов’язань при вирішенні справи судом, оскільки у заяві не було належного викладу обґрунтування підстав для перегляду судового рішення Верховним Судом України, а лише було наведено витяги з тексту рішення ЄСПЛ²⁵.

У Рекомендації № R (2000) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо повторного розгляду або поновлення провадження у певних справах на національному рівні після прийняття рішень Європейським судом з прав людини від 19 січня 2000 р. (далі – Рекомендація № R (2000) 2)²⁶ Комітет Міністрів закликав Договірні Сторони, зокрема, до перегляду своїх національних правових систем з метою забезпечення

²² Criminal Procedure Code of the French Republic <https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6381/file/France_CPC_am2006_en.pdf> (дата звернення: 09.09.2018).

²³ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17> (дата звернення: 09.09.2018).

²⁴ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 22).

²⁵ Ухвала Верховного Суду України від 6 вересня 2016 р., судова справа №5-271кз16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61136416> (дата звернення: 09.09.2018).

²⁶ Рекомендація № R (2000) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо повторного розгляду або поновлення провадження у певних справах на національному рівні після прийняття рішень Європейським судом з прав людини від 19 січня 2000 р., прийнята Комітетом міністрів на 694-му засіданні заступників міністрів від 19 січня 2000 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_175 (дата звернення: 09.09.2018).

адекватних можливостей повторного розгляду справи, включаючи поновлення провадження, у випадках, коли Суд визнав порушення Конвенції. При цьому у Рекомендації № R (2000) 2 підкреслено, що найбільш ефективним, якщо не єдиним, засобом досягнення *restitutio in integrum* є повторний розгляд справи або поновлення провадження у виняткових випадках, зокрема: 1) коли потерпіла сторона і далі зазнає значних негативних наслідків рішення, ухваленого на національному рівні, – наслідків, щодо яких справедлива сатисфакція не була адекватним засобом захисту і які не можна виправити інакше, ніж через повторний розгляд або поновлення провадження; 2) коли рішення Суду спонукає до висновку, що: а) оскаржене рішення національного суду суперечить Конвенції по суті, або б) в основі визнаного порушення лежали суттєві процедурні помилки чи недоліки, які ставлять під серйозний сумнів результат оскарженого провадження на національному рівні²⁷.

Застосовуючи Рекомендацію № R (2000) 2, Велика Палата Верховного Суду (далі – ВП ВС) в своїй постанові від 20 лютого 2018 р. зазначила, що оскільки ЄСПЛ не визнав порушення права заявника на справедливий суд, повторний розгляд справи не може бути адекватним способом поновлення прав заявника. Хоч в основі визнаних ЄСПЛ порушень і лежали процедурні помилки чи недоліки, однак вони не ставлять під серйозний сумнів результат оскарженого провадження на національному рівні²⁸. В іншій постанові ВП ВС наголосила, що оскільки заявник:

<...> не зміг реалізувати своє право на перегляд у апеляційному порядку вироку <...>, то варто констатувати, що він і далі зазнає негативних наслідків рішень, ухвалених на національному рівні. <...> Отже, додатковим заходом індивідуального характеру, який потрібно застосувати у цьому провадженні для відновлення права на апеляційне оскарження, є повторний розгляд апеляційної скарги <...>²⁹.

На жаль, в Україні відсутнє нормативне визначення тих критеріїв, за якими можна було б визначити випадки, коли єдиним засобом досягнення *restitutio in integrum* є повторний розгляд справи або поновлення провадження. За відсутності нормативного врегулювання, ВП ВС в своїй постанові від 29 березня 2018 р. роз'яснила, що перегляд судових рішень у зв'язку із виключними обставинами (п. 2 ч. 3 ст. 423 Цивільного про-

²⁷ Рекомендація № R (2000) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо повторного розгляду або поновлення провадження у певних справах на національному рівні після прийняття рішень Європейським судом з прав людини (п. 26).

²⁸ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 20 лютого 2018 р., судова справа № 775/15/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72349249> (дата звернення: 09.09.2018).

²⁹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 27 лютого 2018 р., судова справа 756/5578/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72489783> (дата звернення: 09.09.2018).

цесуального кодексу України³⁰) не може застосовуватися як захід індивідуального характеру на виконання рішення ЄСПЛ, якщо встановлені ЄСПЛ порушення Україною міжнародних зобов'язань повинні бути усунуті лише через вжиття заходів загального характеру; такі порушення не стосуються особи, яка подала заяву про перегляд судових рішень; встановлені порушення не стосуються справи, про перегляд судового рішення в якій подана заява; ці порушення стосуються лише тривалості розгляду цієї справи чи тривалості невиконання ухвалених у ній судових рішень³¹.

На нашу думку, було б доцільно визначити в процесуальних кодифікованих актах окремі критерії допустимості призначення повторного розгляду справ з метою реалізації принципу *restitutio in integrum*. Так, в главі 34 КПК України можна було б передбачити норму, за аналогією зі ст. 438 КПК України, яка б визначала підстави для скасування або зміни судового рішення³² у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні такої справи судом. До цих підстав можна було б віднести такі обставини: рішення ЄСПЛ спонукає до висновку, що оскаржене рішення національного суду суперечить Конвенції та/або Протоколам до неї; рішенням ЄСПЛ встановлено порушення права заявника на справедливий судовий розгляд, що спричинило ухвалення судового рішення, що оскаржується; рішенням ЄСПЛ встановлено такі порушення прав заявника на стадії досудового розслідування, які перешкодили чи могли перешкодити суду забезпечити право заявника на справедливий судовий розгляд.

Встановлення подібних фільтрів може забезпечити реалізацію принципу *restitutio in integrum*, з одного боку, та, з другого, – обмежити надходження до суду заяв про перегляд у випадках, коли такий захід індивідуального характеру не може і не повинен бути застосовний. Адже варто враховувати, що станом на 31 грудня 2017 р. на розгляді в ЄСПЛ перебувало загалом 56 250 справ проти держав – сторін Конвенції, з них 7 100 справ – проти України, що становить 12,6 % від загальної кількості справ³³. Водночас відповідно до узагальненої інформації, наданої в Щорічному звіті про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2017 р.³⁴, основними проблема-

³⁰ Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9651> (дата звернення: 09.09.2018).

³¹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 березня 2018 р., судова справа № 2-2119/12. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73195064> (дата звернення: 09.09.2018).

³² Кримінальний процесуальний кодекс України (н 23).

³³ Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2017 році: Кабінет Міністрів України від 31 січня 2018 р. №1472/5.2.1/ін.-18

³⁴ Там само.

ми, які призводять до констатації ЄСПЛ порушення положень Конвенції, і надалі залишаються: невиконання або тривале виконання рішень національних судів; надмірна тривалість проваджень у цивільних і кримінальних справах; тривале та неефективне розслідування обставин смерті осіб; жорстоке поводження з особами, які перебувають під контролем держави (в місяцях досудового тримання під вартою або в місцях виконання покарань); неефективність розслідування правоохоронними органами скарг на жорстоке поводження представників державних органів, зокрема у місцях досудового тримання осіб під вартою та в установах виконання покарань; неналежні матеріально-побутові умови тримання осіб, які перебувають в місцях досудового тримання під вартою або в установах виконання покарань, а також ненадання вказаній категорії осіб належної медичної допомоги; нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження у зв'язку із застосуванням до заявників наручників під час перебування у лікарні в період досудового розслідування; недоліки законодавства та судової практики, які призводять до тримання особи під вартою без належної законної підстави; недоліки законодавства та судової практики, що унеможливають реалізацію заявниками свого права на відшкодування шкоди за незаконне застосування до них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту; недоліки судової практики, що призводять до порушення права особи на справедливий судовий розгляд; неналежна адміністративна практика органів державної влади, зокрема правоохоронних органів; відсутність у заявників ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з встановленими порушеннями; недоліки законодавства та судової практики, які призводять до притягнення особи до відповідальності двічі за те саме правопорушення; недоліки судової практики щодо права на свободу висловлення точок зору.

Отже, можна зробити висновок, що лише в окремих випадках ЄСПЛ встановлює порушення права на справедливий судовий розгляд, що може бути поновлено здійсненням повторного судового розгляду із забезпеченням гарантій, передбачених Конвенцією та Протоколами до неї.

Вважаємо, що законодавче закріплення критеріїв (підстав) для перегляду справ і відновлення судового розгляду у справі як форма виконання рішень ЄСПЛ забезпечуватиме належний баланс між принципом дотримання зобов'язань держав за Конвенцією та принципом *res judicata* і правовою визначеністю у національному праві.

Потрібно звернути також увагу і на окремі проблеми, пов'язані із здійсненням повторного перегляду справ у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення

Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні такої справи судом. Однією із таких проблем є здійснення повторного перегляду справ, матеріали яких втрачені. Надзвичайно гостро це питання постало із початком військової агресії на сході України та анексією території Криму.

Особливо цікавою з огляду на це питання видається справа “Хлебик проти України”³⁵. У ній ЄСПЛ констатував відсутність порушень з боку України у зв'язку з неможливістю забезпечити здійснення апеляційного розгляду скарги заявника через відсутність матеріалів кримінального провадження. Суд дійшов висновку, що органи влади як слід розглянули можливість відновлення матеріалів справи заявника, національні органи влади зробили все, що належить до їхньої компетенції, за обставин, що склалися, для вирішення ситуації заявника. ЄСПЛ також підтримав ініціативу органів влади зібрати свідчення на територіях, що перебувають під їхнім контролем, та прохання про допомогу у Міжнародного комітету Червоного Хреста зі сприяння у відновленні матеріалів справ, що знаходяться на території, яка їм непідконтрольна, а також законопроект, спрямований на спрощення розгляду апеляцій в ситуаціях, в яких частина матеріалів справи залишається недоступною.

Чинним КПК України передбачена можливість відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження³⁶. Однак об'єктивні причини подекуди не надають можливості здійснити повноцінне відновлення матеріалів кримінального провадження, що очевидно впливає на можливість проведення повного, всебічного та об'єктивного дослідження обставин кримінального правопорушення і, відповідно, унеможливорює забезпечення балансу інтересів особи, яка зазнала порушення її прав, та потерпілої сторони. Тривалий проміжок часу, через який відбувається повторний розгляд кримінальної справи, втрата доказів та зміна процесуальних вимог щодо їх допустимості, неефективність розслідування фактів порушення прав – ось неповний перелік чинників, які негативно впливатимуть на процес відновлення порушених прав заявників та досягнення *restitutio in integrum* вже під час повторного розгляду кримінальної справи.

Не можна залишити поза увагою й ту обставину, що, враховуючи значні терміни розгляду заяв в ЄСПЛ, на момент здійснення повторного розгляду кримінальної справи заявника з метою відновлення попереднього правового стану, в якому він знаходився до того, як зазнав порушення своїх прав, строки давності притягнення його до кримінальної відповідальності зазвичай збігають чи бодай суттєво впливають

³⁵ Case of Khlebiuk v. Ukraine (Application no. 2945/16): Judgment European Court of Human Rights, 25 July 2017, final 11 December 2017.

³⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 23).

на призначення покарання під час повторного розгляду. Так, ч. 4 ст. 49 Кримінального кодексу України передбачається, що довічне позбавлення волі не може бути призначено і замінюється позбавленням волі на певний строк у зв'язку із закінченням строків давності³⁷.

Крім того, у разі скасування судових рішень заявник може ставити питання про відшкодування шкоди, завданої тривалим ув'язненням. Чинним законодавством передбачена можливість відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, що визначено ст. 1176 Цивільного кодексу України³⁸. Порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю вказаних органів державної влади встановлюється Законом України “Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду”³⁹ та Положенням про застосування цього Закону, затвердженим наказом Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Міністерства фінансів України⁴⁰.

Відповідно до положень цього Закону підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянину внаслідок:

- 1) незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян;
- 2) незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна, незаконного накладення штрафу;
- 3) незаконного проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених законами України “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” та іншими актами законодавства⁴¹.

³⁷ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 09.09.2018).

³⁸ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15> (дата звернення: 09.09.2018).

³⁹ Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.09.2018).

⁴⁰ Положення про застосування Закону України “Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду”: Наказ Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Міністерства фінансів України від 04 березня 1996 р. № 6/5/3/41. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96> (дата звернення: 09.09.2018).

⁴¹ Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду (н 39).

При цьому важливо враховувати, що у зазначених випадках завдана шкода відшкодовується в повному обсязі незалежно від вини посадових осіб органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що кожна людина, права якої були порушені під час здійснення кримінального провадження, має право на реалізацію принципу *restitutio in integrum*. Конвенція є живим інструментом захисту прав та основоположних свобод людини і тому констатація ЄСПЛ факту порушення прав хоч деколи і є належною формою сатисфакції для заявника, у значній кількості випадків має бути підставою для звернення до національних органів з метою відновлення того правового стану, в якому заявник перебував до порушення його прав. Остаточне відновлення порушених прав залишається кінцевою метою функціонування ЄСПЛ як міжнародної правозахисної інституції.

Водночас особа, яка зазнала порушення своїх прав, не завжди може розраховувати на їх відновлення. Особливості встановлених порушень можуть не передбачати для держави обов'язку, а для заявника права на перегляд судових рішень у справах, в яких ЄСПЛ встановив порушення конвенційних прав. Так само, як існує нормативно визначений процесуальний фільтр для визначення прийнятності касаційного перегляду судових рішень, мають бути нормативно встановлені критерії допустимості перегляду судових рішень в кримінальному процесі з метою реалізації принципу *restitutio in integrum*. При цьому необхідним є забезпечення як захисту та відновлення порушених прав, так і принципу правової визначеності для учасників кримінально-процесуальних правовідносин.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Criminal Procedure Code of the French Republic <https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6381/file/France_CPC_am2006_en.pdf> (accessed: 09.09.2018) (in English).
2. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]: vid 04 lystopada 1950 p. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004/find?text=restit (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
3. Pro vykonannya rishen ta zastosuvannya praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [On Execution of Judgments and Application of Case Law of the European Court of Human Rights]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 23 liutoho 2006 p. № 3477-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).

4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Code of Criminal Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 13 kvitnia 2012 p. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
5. Rekomendatsiia № R (2000) 2 Komitetu Ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo povtornoho rozghliadu abo ponovlennia provadzhennia u pevnykh spravakh na natsionalnomu rivni pislia pryiniattia rishen Yevropeiskym sudom z prav liudyny [Recommendation No. R (2000) 2 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to Member States on the Re-Examination or Reopening of Certain Cases at Domestic Level Following Judgments of the European Court of Human Rights] vid 19 sichnia 2000 r., pryiniata Komitetom ministriv na 694-mu zasidanni zastupnykiv ministriv vid 19 sichnia 2000 roku. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_175 (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
6. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Code of Civil Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 18 bereznia 2004 p. № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9651> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 05 kvitnia 2001 p. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 16 sichnia 2003 p. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
9. Pro poriadok vidshkoduvannia shkody, zavdanoi hromadianynovi nezakonnymy diiamy orhaniv, shcho zdiisniuiut operatyvno-rozshukovu diialnist, orhaniv dosudovoho rozsliduvannia, prokuratury i sudu [On the Procedure for Indemnification of Damage Caused to a Citizen by Unlawful Actions of Bodies Conducting Operational Investigative Activities, Bodies of Pre-Trial Investigation, Prosecution and Court]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 01 hrudnia 1994 p. № 266/94-BP. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
10. Polozhennia pro zastosuvannia Zakonu Ukrainy "Pro poriadok vidshkoduvannia shkody, zavdanoi hromadianynovi nezakonnymy diiamy orhaniv diznannia, poperednoho slidstva, prokuratury i sudu" [Regulation on the Application of the Law of Ukraine on the Procedure for Indemnification of Damage Caused to a Citizen by Unlawful Actions of the Bodies of Inquiry, Preliminary Investigation, Prosecution and Court]: Nakaz Ministerstva yustytzii, Heneralnoi prokuratury ta Ministerstva finansiv Ukrainy [the order of the Ministry of Justice, the Prosecutor's Office and the Ministry of Finance of Ukraine] vid 04 bereznia 1996 p. № 6/5/3/41. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
11. Ugolovno-processual'nyj kodeks Jestonskoj Respubliki [The Code of Criminal Procedure of the Republic of Estonia], prinjat 12 fevralja 2003 goda (RTI, 203, 27, 166) (neoficial'nyj perevod). URL: https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6463/file/Estonia_CPC_as_of_2005_ru.pdf (accessed: 09.09.2018) (in Russian).
12. Ugolovno-processual'nyj kodeks Grecheskoj Respubliki [The Code of Criminal Procedure of the Hellenic Republic] (per s grech S Karibova i V Karibova) <https://rostov.rpa-mu.ru/Media/rostov/Obuchauschimsia/uchebnye_posobia/Karibov.pdf> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).

Cases

13. Case of Allan v. the United Kingdom (Application no. 48539/99): Judgment European Court of Human Rights, 5 November 2002, final 05 February 2003 (in English).
14. Case of Bochan v. Ukraine (№ 2) (Application no. 22251/08): Judgment European Court of Human Rights, 5 February 2015 (in English).
15. Case of Gurepka v. Ukraine (№ 2) (Application no. 38789/04): Judgment European Court of Human Rights, 8 April 2010, final 8 July 2010 (in English).
16. Case of Khan v. the United Kingdom (Application no. 35394/97): Judgment European Court of Human Rights, 12 May 2000, final 04 October 2000 (in English).
17. Case of Khlebig v. Ukraine (Application no. 2945/16): Judgment European Court of Human Rights, 25 July 2017, final 11 December 2017 (in English).
18. Case of Nadtochiy v. Ukraine (Application no. 7460/03): Judgment European Court of Human Rights, 15 May 2008, final 15 August 2008 (in English).
19. Case of Ocalan v. Turkey (Application no. 46221/99): Judgment European Court of Human Rights, 12 May 2005 (in English).
20. Case of P.G. and J.H. v. the United Kingdom, (Application no. 44787/98): Judgment European Court of Human Rights, 25 September 2001, final 25 December 2001 (in English).
21. Case of Papamichalopoulos and others v. Greece (Application no. 14556/89): Judgment European Court of Human Rights, 31 October 1995 (in English).
22. Case of Scozzari and Giunta v. Italy [GC] (Application nos. 39221/98 and 41963/98): Judgment European Court of Human Rights, 13 July 2000 (in English).
23. Case of Yaremenko v. Ukraine (№ 2) (Application no. 66338/09): Judgment European Court of Human Rights, 30 April 2015, final 30 July 2015 (in English).
24. Case of Yaremenko v. Ukraine (Application no. 32092/02): Judgment European Court of Human Rights, 12 June 2008, final 12 September 2008 (in English).
25. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court] vid 20 liutoho 2018 r., sudova sprava № 775/15/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72349249> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
26. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court] vid 27 liutoho 2018., sudova sprava 756/5578/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72489783> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
27. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court] vid 29 bereznia 2018 r., sudova sprava № 2-2119/12. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73195064> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
28. Ukhvala Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Ruling of the Supreme Court of Ukraine] vid 6 veresnia 2016 r., sudova sprava №5-271кз16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61136416> (accessed: 09.09.2018) (in Ukrainian).
29. Shchorichnyi zvit pro rezultaty diialnosti Upovnovazhenoho u spravakh Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u 2017 rotsi [2017 Annual Activity Report of the Commissioner for the European Court of Human Rights]: Kabinet Ministriv Ukrainy [Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 31 sichnia 2018 roku № 1472/5.2.1/ін.-18 (in Ukrainian).

Bibliography

Authored book

30. Vidnovlennia sudovoho provadzhennia na pidstavi rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: meterialy instytutsii ta proektiv Rady Yevropy [Reopening of Court Proceedings Based on Judgments of the European Court of Human Rights: Materials of Institutions and Projects of the Council of Europe] (Kyiv: Publikatsiui pidhotovleno v ramkakh proektu Rady Yevropy "Pidtrymka vprovadzhenniu sudovoi reformy v Ukraini" 2017) (in Ukrainian).

Stanislav Kravchenko
Oleksandra Yanovska

COURT DECISION REVIEW
IN THE CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE AS IMPLEMENTATION
OF THE RESTITUTIO IN INTEGRUM PRINCIPLE

ABSTRACT. Having analyzed the provisions of current legislation of Ukraine and foreign countries, the case law of the European Court of Human Rights (hereinafter – the ECHR) and the materials of national court practice, the authors research into the challenging issues of court decision review in the criminal court procedure of Ukraine after an international judicial institution with jurisdiction recognized by Ukraine establishes that there has been a breach by Ukraine of international commitments while the case concerned was adjudicated by court. Within the framework of this research, the authors also focus on certain issues relating to a repeated review of cases in the event the ECHR's judgment establishes that Ukraine has breached the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols, in particular: repeated review of cases which materials are lost, and also the issue of indemnification of the damage caused by prolonged detention.

The purpose of the article is to obtain new results in the form of scientific conclusions on the specifics of court decision review in the criminal process of Ukraine as the implementation of the restitutio in integrum principle, and to identify the related problems and possible ways of overcoming them, and also to develop the criteria for admissibility of case review in criminal proceedings, with due regard for the standards and requirements of the Council of Europe.

With due consideration of the international experience, the ECHR case law and the specifics of national legislation, the authors suggest that Chapter 34 of the CCrP of Ukraine should specify the grounds based on which a court decision may be overturned or modified in case an international judicial institution with jurisdiction recognized by Ukraine establishes that there has been a breach by Ukraine of international commitments while the case concerned was adjudicated by court. Introduction of such filters may ensure implementation of the restitutio in integrum principle, on the one part and, on the other part, may limit the number of applications for review submitted to court in cases where such a measure, being individual by nature, may not and should not be applied. At the same time, it is necessary to ensure protection and reinstatement of breached rights, as well as compliance with the legal certainty principle for participants to legal relations under the law of criminal procedure.

KEYWORDS: restitutio in integrum principle, execution of the ECHR judgments, court decision review, criminal court procedure, criteria for case review admissibility.